

Die laatste reactie sloot aan bij de commentaren van Radio Oranje. 'Het zal wel blijken', had de regeringsomroep op zondagavond 13 december gezegd (de plechtigheid in het Concertgebouw was door de radio uitgezonden, vandaar de snelle reactie), 'of het leveren van kanonnenvlees in de vorm van jonge Nederlandse soldaten óók op het programma staat.'

★

Na die 13de december '42 verlieden nog bijna zeven weken voor dan eindelijk op 30 januari '43 het decreet gepubliceerd werd, 'houdende inschakeling van het Staatspolitiek Secretariaat der Nationaal-Socialistische Beweging der Nederlanden' in het openbaar bestuur.¹ De inhoud was min of meer gelijk aan datgene wat Seyss-Inquart in het Concertgebouw meegedeeld had, met dien verstande dat nu toegevoegd was dat de NSB op bestuursgebied ook 'voorstellen en ontwerpen' mocht indienen. Waar 'Einvernehmen' in de Duitse tekst stond, stond in de Nederlandse weer 'overleg'.

Waarom heeft dat decreet zo lang op zich laten wachten? Dat weten wij niet met zekerheid. Wij vermoeden dat ten aanzien van de weergegeven toevoeging het accoord van Hitler verkregen moest worden en zulks kan (Hitler had in die tijd nog wel andere zorgen!) enige tijd op zich hebben laten wachten. Daarnaast was van belang dat zich binnen de NSB een heel touwtrekken ontwikkeld had over de vraag, wie de aan Mussert geschonken bevoegdheden zouden gaan uitoefenen, d.w.z. wie tot 'gemachtigden' benoemd zouden worden. Die kwamen er in twee soorten: 'gemachtigden voor staats-aangelegenheden' (de departementen) en 'gemachtigden voor aangelegenheden der volksgemeenschap' (de 'foute' instellingen). Wat de eerste soort betreft, zij vermeld dat er als gevolg van het verzet van de secretarissen-generaal Schrieke en Hirschfeld géén gemachtigden kwamen voor Justitie en voor Handel, Nijverheid en Scheepvaart; wèl kwam er een gemachtigde voor Landbouw en Visserij: oud-minister dr. F. E. Posthuma.² Rost van Tonningen, die 'gemachtigde voor economische zaken' had

¹ VO 10/43 (*Verordeningenblad*, 1943, p. 63-64). ² Posthuma had vóór zijn benoeming Hirschfeld opgezocht. Hirschfeld had hem gezegd dat hij geen enkel contact met hem wenste te onderhouden. 'Toen heeft hij mij', aldus Hirschfeld negen jaar later, 'een brief geschreven waarin hij mij dit onderhoud schriftelijk bevestigde en daarop heb ik hem geschreven dat hij het goed had begrepen.' (Getuige H. M. Hirschfeld, *Enq.*, dl. VII c, p. 504)